

עפ"ת 1862/05/23 - שלומי בלומנפלד נגד פרקליטות מחוז חיפה - פלילי

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 1862-05-23 בלומנפלד נ' פרקליטות מחוז חיפה - פלילי
תיק חיצוני: 10500864391

בפני **כבוד השופט מאזן דאוד**
המערער **שלומי בלומנפלד**
נגד **פרקליטות מחוז חיפה - פלילי**
המשיבה

פסק דין

מבוא:

1. לפניי ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום לתעבורה בעכו, (להלן: "בית משפט קמא"), אשר ניתן על ידי השופטת אסתר טפטה גרדי, בתיק 3576-09-21.

הכרעת הדין ניתנה ביום 28.2.23 וגזר הדין ניתן ביום 27.4.23.

2. הערעור מופנה כנגד הכרעת הדין.

ההליך בבית משפט קמא:

3. המערער הובא לדין בבית משפט קמא בגין עבירה של אחיזה או שימוש בטלפון, שלא באמצעות דיבורית, בעת הנהיגה, בניגוד לתקנה 28(ב)(1)(א) לתקנות התעבורה, התשכ"א - 1961.

4. בכתב האישום נטען כי המערער נהג ביום 26.6.20, בכביש 70, ברכב פרטי מסוג "אאודי", מ.ר. 3700854, ובעת שהיה בתנועה אחז או השתמש בטלפון, שלא באמצעות דיבורית.

5. בדיון שהתנהל בפני בימ"ש קמא ביום 19.2.23, מיד לאחר ביטול גזר הדין שניתן בהעדר המערער,

כפר המערער במיוחס לו בכתב האישום, הוא לא חלק על בעלותו ברכב, אולם טען כי מהצילום שהגישה המשיבה (ת/1) עולה כי מי שנהג ברכב בזמן ביצוע העבירה הינו נהג אחר. עוד מסר המערער כי אין לו מושג מי זה הנהג שתועד בתמונה נהג ברכב בזמן ביצוע העבירה ולטעמו זו הוכחה כי נהג זה לקח את רכבו בלי ידיעתו ועל כן ביקש לזכותו מהעבירה שיוחסה לו בכתב האישום.

מנגד, טענה המשיבה כי נטל ההוכחה מוטל על המערער להוכיח זהותו של מי שנהג ברכב ולא די להוכיח שלא הוא שנהג ברכב בזמן ביצוע העבירה והמערער לא הצליח לסתור את חזקת הבעלות.

בימ"ש קמא קבע בהכרעת דינו כי לא נסתרה חזקת הבעלות ברכב וכי המערער לא הוכיח מי נהג ברכב בעת ביצוע העבירה, או למי מסר את החזקה ברכב או שהרכב נלקח ממנו ללא ידיעתו וללא הסכמתו וחלה עליו אחריות לביצוע העבירה בהיותו הבעלים של הרכב ולכן החליט בימ"ש קמא להרשיע את המערער בעבירה המיוחסת לו.

6. זאת ועוד בשלב הטיעונים לעונש, שב המערער וכפר בביצוע העבירה המיוחסת לו בכתב האישום וטען בפני בימ"ש קמא כי אין מחלוקת בין הצדדים שהוא לא נהג ברכב בעת האירוע ועתר בשנית לניהול פרשת ההגנה, תוך חזרה על גרסתו לפיה איננו יודע את זהות הנהג ברכב. לאחר הרשעת המערער הוטל עליו קנס בסך 2000 ₪.

7. כאן המקום לציין כי לאחר מתן פסק הדין הגיש המערער בקשה לבימ"ש קמא לעיין מחדש בהכרעת דינו, לבטלה ולזמן את הצדדים לדין כדי לתת לו הזדמנות להעיד ולנהל את פרשת ההגנה. בימ"ש קמא בהחלטתו מיום 21.3.23 דחה את הבקשה וציין כי למערער היה ידוע שהתיק קבוע לשמיעת ראיות ובדין לא טען כי ברצונו להעלות טענה מקדמית, טרם שמיעת ראיות, לא ביקש להעיד עדים נוספים מטעמו, או להציג ראיות נוספות והתמקד בטענתו המשפטית.

8. הערעור דנן מופנה כנגד הרשעת המערער בדין, כך שהמערער מבקש לבטל את הכרעת הדין ולזכותו מביצוע העבירה המיוחסת לו ולחלופין מבקש לבטל את פסק הדין של בימ"ש קמא ולהחזיר את התיק לשמיעה מחדש.

טענות הצדדים;

9. לטענת המערער, כלל לא התקיים משפט פלילי כלשהו, לא התנהלה פרשת תביעה, לא התנהלה פרשת הגנה ולא נשמעו סיכומים. המערער מעולם לא העיד ולא נחקר בפניו של בימ"ש קמא ולכן ביקש בטיעונו בפני להחזיר את התיק לבימ"ש קמא וליתן לו את יומו בבימ"ש.

10. המערער מבקש לאפשר לו להעיד בפני בימ"ש על מנת להוכיח שאיננו יודע מי נהג ברכב ובימ"ש

יתרשם מעדותו וכן להביא עדים ולחפש מי נהג ברכב באותו יום וכדבריו בפניי "אם בית משפט קמא ישמע אותי ויאמין לי שאני באמת לא יודע מי נהג ברכב..." - פרוטוקול מיום 1.6.23, עמ' 1, שורות 23-24, ובהמשך טען כי "אם בית משפט יאמין לי אסתור את חזקת הבעלות..." - שם בעמ' 2, שורה 7.

11. מנגד, סבורה המשיבה כי דין הערעור להידחות. ראשית טענה כי היה ידוע למערער שהולכת להינתן הכרעת דין ואין על כך ספק שההודעה שנשלחה מטעמו ציינה באופן מפורש כי המערער מבקש כי הכרעת הדין בתיק תשלח לצדדים. שנית לגופו של עניין טענה המשיבה כי לשון החוק ברורה וחזקת הבעלות באה לעולם במטרה שלא להשאיר שטחי הפקר בהם יוכל אדם לבצע עבירה פלילית ולא לצאת חייב. לטעמה של המשיבה, המערער לא הוכיח למי מסר את הרכב, מי נהג ברכב, מי הנוהג שעושה שימוש בטלפון בזמן הנהיגה, משכך לעמדתה חזקת הבעלות לא נסתרה ועל כן דין הערעור להידחות.

דין והכרעה:

12. לאחר שעיינתי בהודעת הערעור, בפסק דינו של בית משפט קמא ושמעתי את טענות הצדדים, אני מחליט לדחות את הערעור ולהלן נימוקי.

13. במקרה דנן, ההליך החל להישמע בפני השופט יעקב בכר ונקבע להקראה ליום 14.2.22 ובאותו יום מסר הסנגור כי כתב האישום הוקרא למערער וכי המערער מבקש להשיב במועד מאוחר יותר. השופט יעקב בכר פסל עצמו מלדון בתיק שהועבר לבימ"ש קמא ונקבע ליום 9.3.22 למתן תשובה לכתב האישום ובאותו יום בהעדר המערער וסנגורו נדחה הדיון להקראה ליום 30.3.22 ובאותו יום תוקן כתב האישום לבקשת המשיבה, ע"י הוספת תע"צ תקינות. באותו דיון מסר הסנגור כי כתב האישום הוקרא למערער והוסבר לו את תוכנו והמערער כפר בנהיגה ודיבור בטלפון בזמנים הרשומים בכתב האישום, דבר הנתמך בראיות התביעה, כך לגרסתו. לכן התיק נקבע לשמיעת ראיות ליום 19.2.22 והמערער התבקש להביא את עדיו וראיותיו לאותו מועד.

14. ביום 19.2.23 שנקבע לשמיעת ראיות ומשלא התייצב המערער נידון שלא בפניו, הורשע ונגזר דינו ועם סיום מתן גזר הדין ובטרם קם בימ"ש מכיסאו הופיע המערער לדיון וביקש לבטל את פסק הדין שניתן בהעדר ואכן בימ"ש קמא ביטל את פסק הדין והתנהל דיון במסגרתו העלו הצדדים טענותיהם ולאחר מכן ניתנה הכרעת הדין שנשלחה לצדדים בדואר.

15. אין חולק שהמערער הינו הבעלים של רכב נשוא תיק זה. המערער טוען כי הוא לא נהג ברכב בזמן ביצוע העבירה וכעולה מהתמונה (ת/1) שהציגה המשיבה אין חולק כי מופיע בתמונה נהג אחר שנוהג ברכב בזמן ביצוע העבירה. נשאלת השאלה, האם די בטענה זו כדי להסיר מעל המערער את החזקה שבדין ?

משמעות חזקת הבעלות;

16. חזקת אחריות בעל הרכב קבועה בסעיף 27ב(א) לפקודת התעבורה [נוסח חדש], תשכ"א - 1961 (להלן: "הפקודה") הקובע כדלקמן:

- "(א) נעשתה עבירת תעבורה ברכב, רואים את בעל הרכב כאילו הוא נהג ברכב אותה שעה או כאילו העמידו או החנה אותו במקום שהעמדו או חנייתו אסורה על פי חיקוק, לפי הענין, זולת אם הוכיח מי נהג ברכב, העמידו או החנה כאמור או אם הוכיח למי מסר את החזקה ברכב (להלן - המחזיק), או הוכח שהרכב נלקח ממנו בלי ידיעתו ובלי הסכמתו.
- (ב) הוכיח בעל הרכב למי מסר את החזקה ברכב, תחול החזקה האמורה בסעיף קטן (א) על המחזיק.
- (ג) הוכיח המחזיק כי מסר את החזקה ברכב לאדם אחר, תחול החזקה האמורה בסעיף קטן (א) על אותו אדם."

17. לפי החזקה הקבועה בסעיף 27ב(א), "מוחזק בעל רכב כמי שעבר עבירת תעבורה שבוצעה באמצעות רכבו, אלא אם הוכיח מי השתמש ברכב באותה עת או למי מסר את הרכב לשימוש, או אם הוכח כי הרכב נלקח ממנו בלא ידיעתו ובלא הסכמתו" - ע"פ 1977/05 דוד גולה נגד מדינת ישראל (02.11.06).

תכליתה והגיונה של חזקה זו הקבועה בסעיף 27 לפקודה נדונו בעבר בפסיקה, כך למשל בע"פ 3027/90 חברת מודיעים נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(4) 364, 390 (1991) נקבע כי:

"ביסוד אחריות זו מונחת הגישה, כי הבעלים אמור לדעת מי נהג ברכב הלכה למעשה וכי בכוחו לשמור רישומים ראויים בעניין זה. כאשר הרכב הוא בבעלותו של בן-אדם בשר ודם, שזה רכבו היחיד, קיימת הנחה עובדתית חזקה שהוא עצמו - או אחר ברשותו - נוהג ברכב ... עליו לשמור על זהות הנוהג, ואם הוא נמנע מכך, רואים אותו עצמו כאילו נהג ברכב. אחריות זו היא אחריות פלילית-אישית מוחלטת. היא אישית, שכן הבעלים נמצא אחראי בגין מחדליו באי-ידיעה על דבר זהותו של הנוהג ובאי-שמירת רישומים בעניין זה ... הבעלים משתחרר מאחריותו דווקא כאשר בידו לזהות את הנוהג בפועל, ... עניין לנו באחריות פלילית אישית, בעלת אופי מוחלט. האחריות היא מוחלטת, שכן הבעלים אחראי בגין עבירה שנעברה ברכב, למרות שהוא עצמו לא נהג ברכב"

ברע"פ 1185/11, מוצטפא ממדוח נ' מדינת ישראל, (01.03.11) קבע בית המשפט העליון כי בנסיבות אלה ייחשב בעל הרכב כאחראי לביצוע העבירה, שכן:

"הכרעת המחוקק היא, שלא להותיר עבירה הנעברת ברכב בעולם ערטילאי מן הטעם שלא הוברר מי

בדיוק נהג ברכב בעת העבירה, ועל כן נקבעה החזקה; לתולדות הסעיף ולעניין זה ראו ע"פ 2218/08 הייב נ' מדינת ישראל (לא פורסם), בפסקאות 11-13 לפסק דינו של השופט (כתארו אז) ד' חשין. בפרשת הייב פסקה 14 אותה הזכיר המבקש, נדרש השופט ד' חשין לצורך לבחון את היקפה ותחולתה של החזקה גם לאור חוקי היסוד שבאו לאחר קביעתה; ואולם, לעת הזאת שב בית משפט זה ואישר את תקפותה של החזקה ... וברי כי עיקר הטיפול בשינוי, נוכח לשונו הברורה של המחוקק, מונח לפתחו של המחוקק. אכן, הסניגור המלומד סבור כי יש מקום לקבוע עבירה מיוחדת הקשורה באי מסירת פרטיו של הנוהג תחת החזקה, ואולם - כאמור - זו מלאכת המחוקק. מנגד, ברי כי אין מקום להותיר חלל שבו לא יינתן הדין על עבירות תעבורה חמורות" ראו לעניין זה גם ע"פ 2218/08 הייב נ' מדינת ישראל (22.1.07); ע"פ 1977/05 גולה נ' מדינת ישראל (2.11.06).

18. סעיף 27 ב' לפקודה קובע חזקה סטטוטורית על פיה, בעל הרכב ייחשב כמי שנהג בו. חזקה זו נדרשת מקום בו הוכח כי בוצעה עבירת תעבורה ולא קיימות ראיות ודאיות לגבי זהות מבצע העבירה. חזקה זו שבחוק, "ניתנת לסתירה. וכאמור - הנאשם נושא ב"נטל השכנוע" בהקשר זה" - ראו י. קדמי "על הראיות" - חלק רביעי - הדין בראי הפסיקה (מהדורה משולבת ומעודכנת תש"ע - 2009), בעמ' 1699.

19. כאמור, סעיף 27ב(א) לפקודה מעביר את נטל הראיה לבעל הרכב ובעניינו האם העובדה שקיימת תמונה אשר מתעדת נהג אחר מבצע את העבירה, יש בה כדי להוות הוכחה כנדרש בסעיף הנ"ל כדי לסתור את חזקת הבעלות?

20. ראוי לציין כי חזקת אחריות בעל הרכב מתקיימת גם אם הוכח פוזיטיבית כי בעליו של הרכב לא נהג ברכב בעת ביצוע עבירות התעבורה ואדם אחר, שזהותו אינה ידועה, הוא שנהג - (ראו בעניין זה, רע"פ 9/11 מאיר צמח נ. מדינת ישראל, (11.4.11) (להל: "צמח"); ע"פ 1160/99 איתי הכהן נ. מדינת ישראל, פדי נד(2), ע' 205).

21. הלכה ידועה היא שסתירת חזקת הבעלות הקבועה בסעיף 27 ב' לפקודה מחייבת את הנאשם בעמידה בנטל כבמשפט אזרחי, קרי עמידה במאזן ההסתברויות ואין צורך בהוכחה מעבר לספק סביר. מכאן כי הנאשם אינו יוצא ידי חובתו על ידי הקמת ספק סביר, אלא עליו להוכיח את גירסתו ברמה של הטיית מאזן ההסתברויות לזכותו - ראה, ע"פ 7475/95 מדינת ישראל נ' בן שטרית, פ"ד נב(2), עמ' 385.

22. ככלל, הנטל להפריך את ההנחה העולה מהחוק הינו בהבאת ראיות בפני בית המשפט "המוכיחות היפוכה של ההנחה, אף אם אין בהן משום שלילת כל ספק סביר, אלא רק הוכחה במידה של מאזן ההסתברות" (עפ 1964/91 דוד בן דוד נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(3) 70).

23. במענה לכתב האישים, השיב המערער, כעולה מפרוטוקול הדיון מיום 30/3/22 בעמוד 5: "מרשי

כופר בנהיגה ודיבור בטלפון, בזמנים הרשומים בכתב האישום, דבר שנתמך בראיות התביעה."

בתום הישיבה, בית משפט קמא, קבע ביום 30/3/22, את התיק לשמיעת ראיות, ובתוך הורה למערער: " על הנאשם להביא את עדיו וראיותיו לאותו מועד."

במועד הדיון הקבוע להוכחות (19/2/23), טען המערער, עמד 8: " עם כל הכבוד, חזקת הבעלות נסתרה על ידי התמונה שמראה שלא אני מדבר בטלפון. אני לא מבין למה אני פה, התמונה שהצגתי, אין מחלוקת שהיא תמונה נשוא כתב האישום. רואים מי מדבר בטלפון. זה לא אני."

גם בהמשך במסגרת הטיעונים לעונש (בעמוד 2 לתמליל הטיעונים לעונש) מאשר שאינו יודיע זהות מי שנוהג ברכב ואף המשיך ועתר מבית המשפט לאפשר לו: " תני לי לחקור את מי שצילם את התמונה הזו, אני לא יודיע בכלל על מה דובר פה...."

לא הייתה בפני המערער כל גרסה עובדתית ביחס לזהות הנהג ברכב או טענה אחרת לפיה הרכב נלקח ממנו בלי ידיעתו ובלי הסכמתו.

במקרה דנן כבר ניתנה למערער הזדמנות להשמיע את גרסתו ולהביא עדים כדי לסתור את חזקת הבעלות, אך המערער דבק בגרסתו לפיה הוא לא ביצע את העבירה וכי יש הוכחה שמי שביצע אותה הינו נהג אחר ובכך לטעמו הוא סותר את חזקת הבעלות. 24

המערער לא הביא אף לא בדל של ראיה בדבר זהותו של הנהג ברכבו בזמן ביצוע העבירה, לא בשלב הדיון שהיה קבוע לשמיעת הראיות, לא בשלב הטיעונים לעונש שבו ביקש לנהל פרשת הגנה ואף לא בדיון שהתנהל בפניו בשלב הערעור.

אשר על כן, אף לטעמי במצב דברים זה יש מקום להחלת חזקת הבעלות, "קרי, מקום בו הבעלים של הרכב ממלא פיו מים ולא מוסר כל גרסה, אפילו לא "ראשית גרסה" בדבר הנהג ברכבו, אזי יש מקום להחלת חזקת הבעלות והטלת אחריות אישית פלילית בעבירות תעבורה על המבקש, וזאת בהתאם לתנאים הקבועים בסעיף 27 לפקודה" - ראו עניין צמח.

אם כן, בעבירות תעבורה קלאסיות כמקורנו, כשברור מעל לכל ספק, כי מי שנהג ברכב, הינו אדם אחר ולא המערער, האם גם במקרה זה- יורשע המערער מכוח חזקת הבעלות? בע"פ (ת"א) 1425/84 שוטה דברשולי נ' מ"י פס"מ תשמ"ה (ג), עמ' 397, ושם צויין על ידי בית המשפט ביחס לחזקת הבעלות את הדברים הבאים, היפים למקורנו: 25

"כיוון שהמערער לא נתן לגבי הנהגת האלמונית כל מידע, הרי אפילו היתה החזקה האמורה בס' 69 חזקה של ראיות גרידא, כסברת באת-כוחו, לא הוציא המערער עצמו כל עיקר מכלל החזקה, אמת נכון הדבר שיודעים אנו ידיעה ברורה כי בשעת אירוע התאונה ישבה אשה נעלמת אצל ההגה, והיא שנהגה ברכב. והרי שלכאורה כאילו כבר השיג המערער את מבוקשו והוכיח כי לא הוא שנהג ברכב אולם מקח טעות בידי מי שסובר, כב"כ המערער דנן, כי בכך יצא ידי חובתו. כל טענותיו של המערער בנדון זה היו טובות ומועילות לתכליתו אילו נאמר בסעיף: "זולת אם הוכיח כי לא הוא שנהג ברכב". אך לא כך נאמר, אלא: "זולת אם הוכיח מי נהג ברכב", תיבה קטנה זו, "מי", היא המפתח לטיבה של ההוכחה הנדרשת מאת בעל הרכב כדי לפטרו מאחריות."

26. זאת ועוד, כאמור, המערער בנקל היה יכול לסתור את חזקת הבעלות או לפחות לנסות לעשות כן. אולם הוא לא עשה זאת ולא ניסה אפילו לטעון טענות בדבר הנהג ברכבו, שביצע את העבירה, ומשכך ברור כי אין מקום להחזיר את התיק לבימ"ש קמא לשמיעתו מחדש, הואיל והמערער כבר קיבל את יומו בבית משפט וניתנה לו האפשרות להביא את גרסתו ולו "ראשית גרסה" וכן היה יודע שהתיק היה קבוע לשמיעת ראיות והבאת עדים כאשר בהחלטת בימ"ש קמא ביום 30.3.22 שבמסגרתה נקבע התיק לשמיעת ראיות ליום 19.2.23 קבע בימ"ש קמא כי "על הנאשם להביא את עדיו וראיותיו לאותו מועד", אך על אף כל האמור בחר המערער להופיע לבדו לדין הקבוע לשמיעת ראיות מבלי להביא עדים מטעמו ודבק בגרסתו לפיה הוכח כי נהג אחר ביצע את העבירה המיוחסת לו וכי אינו יודע בפועל זהותו האמתית של הנהג בפועל, גרסה שלטעמו סותרת את חזקת הבעלות, ולכן אין למערער בעניין זה אלה להלין על עצמו.

27. האחריות הפלילית שהוטלה על המערער לביצוע העבירה הייתה על סמך הוראה ברורה בחוק, אשר קובעת חזקה הניתנת לסתירה. חזקה זו לא נסתרה על ידי המערער למרות שניסיון החיים והשכל הישר מלמדים כי כאשר הרכב הוא בבעלותו של בן-אדם קיימת הנחה עובדתית חזקה שהוא עצמו - או אחר ברשותו - נוהג ברכב. הבעלים משתחרר מאחריותו כאשר בידו **להצביע על זהות הנהג בפועל**, או להוכיח "שהרכב נלקח ממנו בלי ידיעתו ובלו הסכמתו"

ובכך לא הצליח המערער לסתור את חזקת הבעלות.

32. לפיכך, נוכח כל האמור לעיל דין הערעור להידחות.

המזכירות תשלח לצדדים עותק מפקק דין זה בדואר רשום עם אישור מסירה.

ניתן היום, כ"ד סיוון תשפ"ג, 13 יוני 2023, בהעדר הצדדים.

